

תפקידים נוספים של מבקר המדינה

ביקורת חשבונות רשימות ומועמדים

בדיקת הצהרות הון של השרים וסגניהם בהתאם לכללים שנקבעו

ביקורת על מערך מייצגי המדינה בערכאות

נציב תלונות הציבור

סעיף 5 לחוק היסוד קובע שמבקר המדינה ימלא תפקידים נוספים כפי שייקבע בחוק. במרוצת השנים הוטלו על המבקר תפקידים נוספים, כמפורט להלן:

ביקורת חשבונות רשימות ומועמדים

- עם חקיקת חוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973 (להלן - חוק מימון מפלגות) הונהג מימון ממלכתי למפלגות המיוצגות בכנסת, והחל בשנת 1994 הוקנתה זכות למימון הוצאות בחירות גם למפלגות שרשימת המועמדים שלה לא זכתה להיכנס לכנסת אך זכתה לפחות ב-1% מהקולות הכשרים בבחירות. חוק מימון מפלגות הטיל על מבקר המדינה לבקר את חשבונותיהן של המפלגות הללו, ונקבע כי יישלל מהן חלק מהמימון הממלכתי הרלוונטי אם המבקר יבין דוח לא חיובי על אופן פעילותן¹.
- תפקיד מקביל הוטל על המבקר החל משנת 1978 בנוגע לחשבונותיהן של סיעות ורשימות המתמודדות בבחירות לרשויות המקומיות, וכן בנוגע לחשבונותיהם של המועמדים לראשי הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות. עיקרי תפקידיו וסמכויותיו של המבקר בתחום זה מוסדרים כיום בחוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) התשנ"ג-1993.
- בשנת 2005 הטיל המחוקק על מבקר המדינה לבקר גם את חשבונותיהם של מועמדים בבחירות מקדימות בתוך המפלגות עצמן (פריימריס); בשנת 2012 נוסף סעיף 24 לחוק המפלגות, התשנ"ב-1992 ובמסגרתו נקבעו כללים והוטלו מגבלות על התנהלותו הכספית של אדם שהודיע ברבים על כוונתו להתמודד בבחירות במסגרת מפלגה שהוא אינו חבר בה (להלן - מתמודד). על מבקר המדינה הוטל לקבוע הנחיות לביצוע הוראות הסעיף וכן הוא הוסמך לקבוע כי מתמודד כאמור יעביר סכום כספי לאוצר המדינה אם פעל שלא לפי הוראות סעיף 24 או שלא לפי הנחיות מבקר המדינה.
- בשנת 2017 הוטל על "גוף פעיל בבחירות" אשר מבצע "פעילות בחירות" כמוגדר בחוק מימון מפלגות בשווי כולל העולה על הסכום שנקבע בחוק, להירשם אצל מבקר המדינה. בנוסף, נקבעו כללים ומגבלות על התנהלותו של גוף פעיל בבחירות והוטלה עליו חובת דיווח למבקר המדינה. מבקר המדינה הוסמך לבחון את עמידתו של "גוף פעיל בבחירות" בדרישות החוק.

1 סעיפים 10 ו-2 לחוק מימון מפלגות.

בדיקת הצהרות הון של השרים וסגניהם בהתאם לכללים שנקבעו

לפי החלטת הממשלה משנת 1977 (המבוססת על דוח הוועדה בראשות השופט אשר) נקבעו כללים למניעת ניגוד עניינים של שרים ושל סגני שרים, והוטל על המבקר לבדוק אם בעלי תפקידים אלה ממלאים את הוראות הכללים, בין היתר על ידי קבלת הצהרות מן השרים וסגניהם עם כניסתם לתפקיד ומדי שנה בשנה, וכן עם סיום תפקידם - בנוגע להון, לנכסים, לזכויות, להכנסות ולהתחייבויות שלהם ושל בני משפחתם. מבקר המדינה ממנה ועדה בת שלושה חברים המוסמכת לדון בבקשות שרים לקבל היתר אישי לאי קיום הוראה שבכללים ומציג בפני הוועדה את חוות דעתו.

ביקורת על מערך מייצגי המדינה בערכאות

בחוק נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות, התשע"ו-2016 נקבע כי מבקר המדינה יקים צוות ביקורת שיבצע ביקורת על מערך מייצגי המדינה בערכאות, בהתאם לסמכויות מבקר המדינה לפי כל דין².

נציב תלונות הציבור

מתוקף חוק יסוד: מבקר המדינה, משמש מבקר המדינה גם כנציב תלונות הציבור. בתפקידו זה הוא משמש כתובת לבירור תלונות של מי שנפגעו בעצמם מפעולתם של גופים ממלכתיים וציבוריים שנקבעו בחוק.

2 סעיף 28 לחוק נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות, התשע"ו-2016. יש לציין כי הסדר זה לא הטיל על מבקר המדינה תפקיד חדש ולא הקנה לו סמכויות חדשות, שכן סמכות הביקורת על מערך מייצגי המדינה בערכאות הוקנתה למבקר אף לפני שנקבע הסדר זה.

